

Home and Away

Vacation Reflections for Year-Round Growth

כולל-יום-ראשון – תרומה תשפ"ב – תנחום כהן

1. רמב"ם הל' דעות פרק ג'

הלכה א

שמא יאמר אדם הואיל והקנאה והתאוה והכבוד וכיוצא בהם דרך רעה הן ומוציאין את האדם מן העולם אפרוש מהן ביותר ואתרחק לצד האחרון עד שלא יאכל בשר ולא ישתה יין ולא ישא אשה ולא ישב בדירה נאה ולא ילבש מלבוש נאה אלא השק והצמר הקשה וכיוצא בהן כגון כמרי אדום גם זה דרך רעה היא ואסור לילך בה ...

הלכה ב

צריך האדם שיכוון לבו וכל מעשיו כולם לידע את השם ברוך הוא בלבד ויהיה שבתו וקומו ודבורו הכל לעומת זה הדבר כיצד כשישא ויתן או יעשה מלאכה ליטול שכר לא יהיה בלבו לקבוץ ממון בלבד אלא יעשה דברים האלו כדי שימצא דברים שהגוף צריך להם מאכילה ושתיה ושיבת בית ונשיאת אשה וכן כשיאכל וישתה ...

הלכה ג

המנהיג עצמו על פי הרפואה אם שם על לבו שיהיה כל גופו ואבריו שלמים בלבד ושיהיו לו ... אין זו דרך טובה אלא ישים על לבו שיהא גופו שלם וחזק כדי שתהיה נפשו ישרה לדעת את ה' שאי אפשר שיבין וישתכל בחכמות והוא רעב וחולה או אחד מאיבריו כואב ...

ואפילו בשעה שהוא ישן אם ישן לדעת כדי שתנוח דעתו עליו וינוח גופו כדי שלא יחלה ולא יוכל לעבוד את ה' והוא חולה נמצאת שינה שלו עבודה למקום ברוך הוא ועל ענין זה צוו חכמים ואמרו וכל מעשיך יהיו לשם שמים והוא שאמר שלמה בחכמתו בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך.

2. שלחן ערוך אורח חיים סימן רל"א

3. שמונה פרקים לרמב"ם פרק ה'

... וכן כל מה שילמדהו מן החכמות ומן הדעות ששיג.

מה שהוא מהן דרך לתכלית ההיא - אין בו דין ודברים.

1. ומה שאין בו תועלת בתכלית ההיא: כשאלת החשבון, וספר החרושים והתחבולות, ולהרבות משאלות אל-הנדסה, ומשיכת המשקלים, והרבה כיוצא באלו - תהיה הכונה בהם לחדד השכל ולהרגיל כוח השכלי בדרכי המופת, עד שיגיע לו לאדם קנין ידיעת ההקש המופתי מזולתו, ויהיה לו זה הדרך שיגיע בו לידיעת אמיתת מציאות השם יתברך.

2. וכן בדברי האדם כולם: אין צריך שידבר בהם אלא במה שיביא לנפשו בו תועלת, או ירחיק הזק מנפשו, או מגופו, או בחכמה, או במעלה, בשבח המעלה, או מעולה, או לגנות גנות, או מגונה. כי גידוף בעלי החסרונות וזכרם לגנות - אם יהיה הכונה בו לחסרם אצל בני אדם, עד שיתרחקו מהם ולא יעשו כמעשיהם - הוא דבר מחויב, והיא מעלה. הלא תראה אמרו יתברך: "כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו" (ויקרא יח, ג). וסיפור הדומים וכל מה שבא במקרא מסיפור גנות בעלי החסרונות וזכרם לגנאי, ושבח הטובים והגדלתם - אין הכונה בו רק מה שזכרתי לך: עד שימשכו בני אדם אחרי הדרכים הטובים האלה, ויתרחקו מדרכי הרעים ההם.

3. וכשישים האדם כונתו אל זה הענין, יבטל מפעולותיו ויחסר ממאמריו הרבה מאד. כי מי שיכון אל זה הענין - לא יתעורר לפתח הכתלים בזהב, או לעשות ריקום זהב בבגדיו הנאים. אלא אם כן יכון בזה להרחיב נפשו כדי שתבריא וירחיק ממנה חוליה, עד שתהיה בהירה זכה לקבל החכמות. ... כי הנפש תלאה ותעכר המחשבה בהתמדת עיון הדברים העכורים, כמו שילאה הגוף בעשותו המלאכות הכבדות עד שינוח וינפש, ואז ישוב למזגו השוה - כן צריכה הנפש גם כן להתעסק במנוחת החושים בעיון לפתוחים ולענינים הנאים, עד שתסור ממנה הלאות. כמו שאמרו: "כי הווי חלשי רבנן מגרסיהו הווי אמרי מלתא דבדיחותא". וקרוב הדבר שעל זה הצד - לא יהיו אלה רעות ולא מעשה הבל, ר"ל: עשית הפתוחים והציורים בבנינים ובכלים ובבגדים.

ודע, שזאת המדרגה היא מדרגה עליונה מאד וחמורה, לא ישיגוה אלא מעט מזער ואחר הרגל גדול. וכשיזדמן מציאות האדם שזה ענינו - איני אומר שהוא למטה מן הנביאים. ר"ל: שישמש כוחות נפשו כולם וישים תכליתם - ידיעת השם יתברך לבד. ולא יעשה מעשה קטן או גדול, ולא ידבר דבר - אלא שהפועל ההוא, או הדבר ההוא מביא למעלה, או למה שמביא אל מעלה. והוא יחשוב ויסתכל בכל פועל ותנועה ויראה אם יביא אל התכלית ההיא או לא יביא - ואז יעשהו.

וזהו אשר בקש ממנו יתברך שנכון אליו, באמרו: "ואהבת את ד' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך" (דברים ו, ה). ר"ל: בכל חלקי נפשך - שתעשה תכלית כל חלק ממנה תכלית אחת והיא: לאהבת השם יתברך. וכבר הזהיר הנביא, ע"ה, על זה גם כן ואמר: "בכל דרכיך דעהו" (משלי ג, ו), ופרשו החכמים, ז"ל, ואמרו: "אפילו לדבר עברה" (ברכות סג, א). ורצונם לומר: שתשים לפועל ההוא תכלית, והיא - האמת, אף על פי שיש בו עברה מצד אחד. וכבר כללו החכמים, ז"ל, זה הענין כולו בקצרה במילות מועטות מורות על זה הענין הוראה שלמה מאד, עד כשאתה תבחן המילות, איך ספרו זה הענין הגדול והעצום כולו, אשר חיברו בו חיבורים ולא השלימוהו - תדע שנאמר בכוח אלהים בלא ספק, והוא אמרם בצואותיהם: "וכל מעשיך יהיו לשם שמים" (אבות ב, יב). וזהו הענין אשר בארנוהו בזה הפרק. וזהו שיעור מה שראינוהו ראוי לזכרו הנה, לפי זאת ההקדמה.